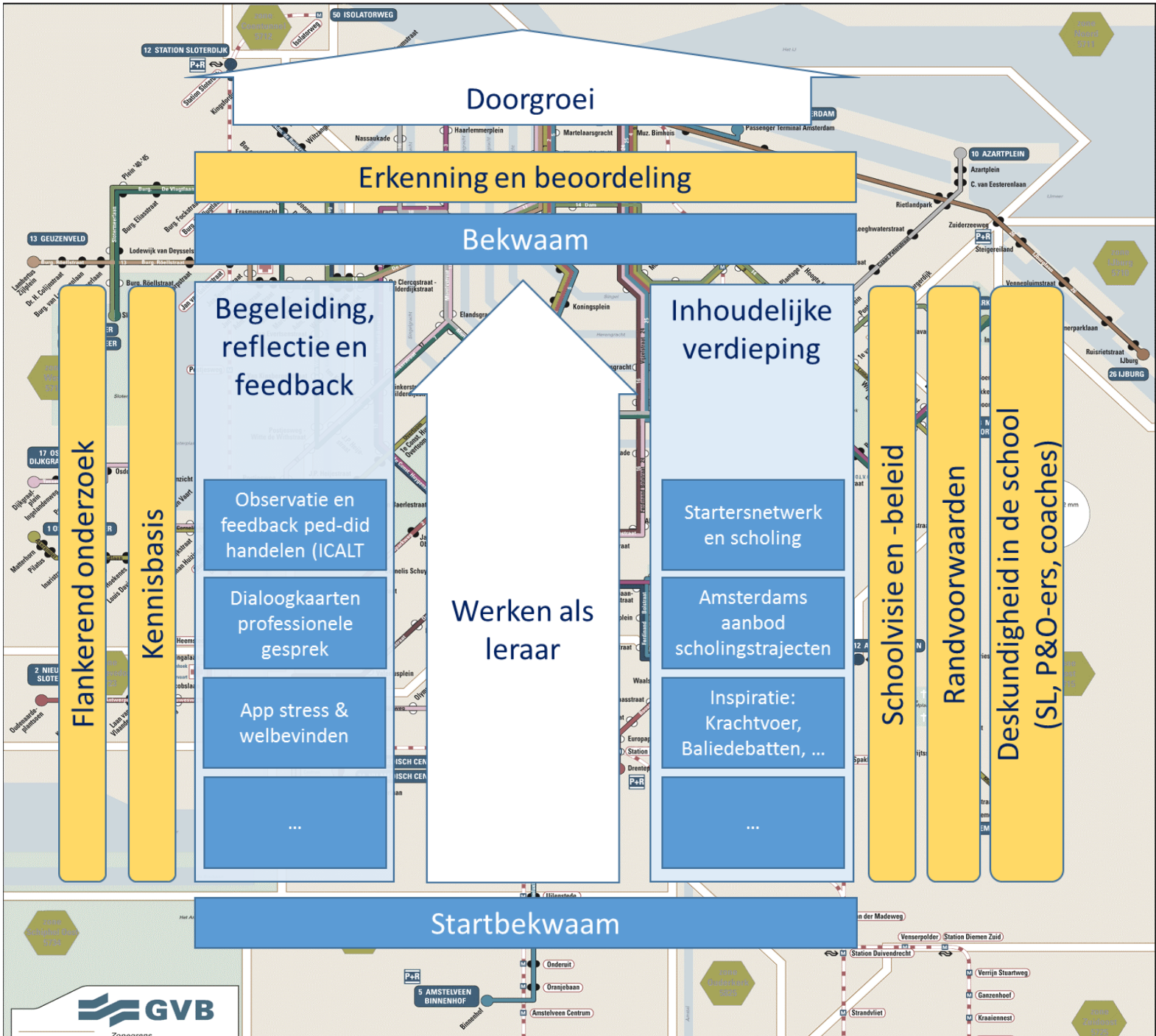

VAN STARTBEKWAAM NAAR BEKWAAM LERAARSCHAP IN HET AMSTERDAMSE VOORTGEZET ONDERWIJS

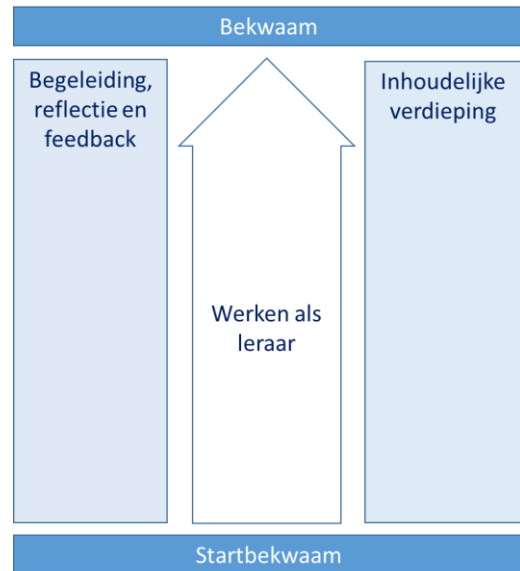
De bijdrage vanuit de projecten Terug met dat Tekort, Juniorleraar en Frisse Start

Van startbekwaam naar bekwaam leraarschap

In Amsterdam (en Nederland) wordt veel aandacht besteed aan de ondersteuning van startende leraren. In de subsidietrajecten rond de versterking van de samenwerking tussen opleidingen en scholen is de ondersteuning van startende leraren één van de aandachtspunten. In deze projecten werken scholen aan het versterken van begeleidingsprogramma's voor startende leraren.

Niet alleen afzonderlijke schoolbesturen nemen daarin hun verantwoordelijkheid, maar ook in verschillende bestuursoverstijgende projecten werken schoolbesturen en lerarenopleidingen samen aan het creëren van een optimale infrastructuur die startende leraren in het voortgezet onderwijs ondersteunt in de ontwikkeling van startbekwaam naar bekwaam leraarschap. In deze notitie wordt de samenhang tussen de verschillende projecten (Frisse Start, Terug Met Dat Tekort en Juniorleraar¹) en hun activiteiten in Amsterdam geschetst. De instrumenten en ondersteuning die in deze projecten ontwikkeld worden kunnen de projecten vanuit de versterkingssubsidie verrijken.

Centraal staat het besef dat een leraar die van de opleiding afkomt niet 'klaar' is, maar zich verder moet ontwikkelen om Amsterdamse leerlingen optimaal kansen te kunnen bieden en te kunnen ondersteunen in hun ontwikkeling. Voor die ontwikkeling van startbekwaam naar bekwaam leraarschap zijn **doelen** geformuleerd op basis van reeds bestaande competentie-profielen en kijkwijzers en van onderzoek naar inductie-arrangementen. Deze doelen kunnen een handvat en richting bieden bij ontwikkeling en begeleiding².

Werken als leraar

De belangrijkste bron voor groei van leraren is het opdoen van ervaring met Amsterdamse leerlingen in Amsterdamse scholen. Om van het dagelijks werk als leraar te kunnen leren zijn echter wel randvoorwaarden nodig: tijd om het onderwijs dat je voor het eerst geeft goed te kunnen ontwikkelen, tijd om te reflecteren, tijd om te experimenteren. Vandaar dat reductie in lestijd en het ontzien bij niet-lesgebonden taken van belang is. De cao-afspraken voorzien daar al in³ (). Daarnaast is het van belang dat starters een beroep kunnen doen op ervaren collega's die als maatjes hen helpen om wegwijs te worden in de school.

¹ Zie voor meer informatie over deze projecten de laatste pagina.

² Zie www.hva.nl/juniorleraar.

³ Zie paragraaf 8.3 en 9.3 van de cao VO: <http://vo-raad.nl/themas/cao-vo>.

Begeleiding, reflectie en feedback

Ervaring alleen is niet genoeg. Voor ontwikkeling is ook begeleiding, reflectie en feedback nodig. Ervaren en getrainde coaches en mentoren spelen daarbij een belangrijke rol. In hun begeleiding kunnen ze verschillende instrumenten inzetten.

Het ICALT-observatie-instrument ontwikkeld door de Universiteit Groningen geeft starters en begeleiders een handvat bij reflectie op pedagogisch-didactische vaardigheden van leraren. Het project Frisse Start kan scholen ondersteunen in het gebruik daarvan.

Het competentieprofiel startende leraren van het project Juniorleraar is vertaald naar **een set dialoogkaarten en zelfscan** die startende leraren en hun coaches handvatten biedt voor een professionele dialoog over bekwaam leraarschap en de ontwikkeling daar naar toe⁴.

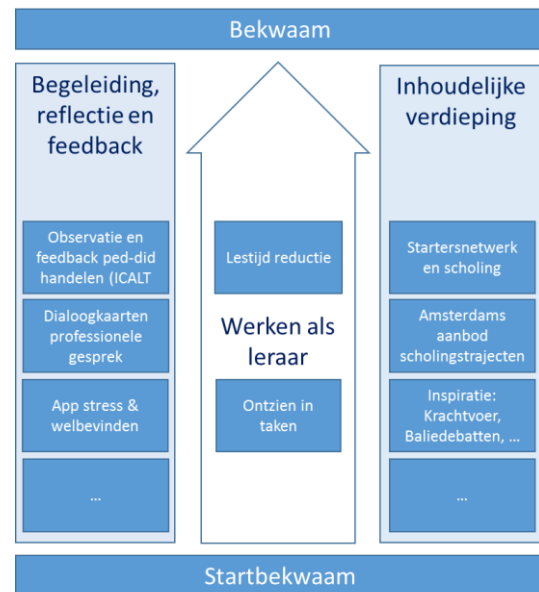
Door middel van **de app Stress & Welbevinden**, ontwikkeld door de UvA krijgen starters zicht op de impact van dagelijkse gebeurtenissen en de wijze waarop ze daar mee om kunnen gaan. Naar een effectieve inzet van beide instrumenten wordt komend jaar onderzoek gedaan.

Inhoudelijke verdieping

Naast het opdoen van ervaring en goede begeleiding daarbij vormt inhoudelijke verdieping een belangrijke bron voor ontwikkeling voor startende leraren. Ook hier zijn verschillende bronnen.

Veel scholen hebben hun eigen scholingsactiviteiten, die specifiek op starters gericht zijn, of op het schoolteam als geheel. Waar mogelijk wordt geprobeerd om dergelijke trajecten ook te ontsluiten voor starters uit andere besturen.

Verschiedende lerarenopleidingen organiseren regelmatig inspiratiemomenten met gastsprekers die boeiende invalshoeken en nieuwe gezichtspunten belichten, zoals **de krachtvoerlezingen** van de HvA. Maar ook **de Baliedebatten** en de bijeenkomsten van **Meesterschappers Amsterdam** zijn momenten voor verrijking en nieuwe gezichtspunten.

Kennisbasis

De verschillende activiteiten en instrumenten voor het ondersteunen van startende leraren in hun ontwikkeling naar bekwaam leraarschap wordt gevoed door inzichten uit theorie en onderzoek. Gezamenlijk wordt gewerkt aan de explicitering van die inzichten door de ontwikkeling van een **gezamenlijke kennisbasis** in de vorm van een groeidocument. Deze kennisbasis wordt weer op verschillende manieren vertaald naar praktische aanbevelingen voor scholen en opleidingen.

⁴ Zie www.hva.nl/juniorleraar.

Flankerend onderzoek

De Rijksuniversiteit Groningen doet landelijk onderzoek naar de ontwikkeling van starters en het effect van inductie-arrangementen. Daarvoor wordt onder meer het ICALT-instrument ingezet; een observatie-instrument waarmee coaches het pedagogisch, didactisch handelen in de klas in beeld kunnen brengen. Door de resultaten om te zetten naar een zogenoemde Rasch-schaal kan inzichtelijk gemaakt worden welke competenties de starter al beheerst, welke niet en waar de zone van naaste ontwikkeling zich bevindt. Gerichte coaching in die zone blijkt tot snellere professionele groei te leiden met positieve impact op de resultaten van leerlingen. Zie verder www.rug.nl.

Financiële vergoeding: Scholen die hun starters laten deelnemen aan het onderzoek van de RUG krijgen hiervoor een vergoeding van 2000 euro. Tevens verzorgt Frisse Start trainingen voor coaches die willen leren werken met het ICALT-instrument⁵.

Daarnaast doet de UvA onderzoek naar de App Stress en Welbevinden, start de HvA onderzoek naar het assessment-instrumentarium, en doet de VU onderzoek naar de expertiseontwikkeling binnen de projectgroep.

Schoolvisie en –beleid

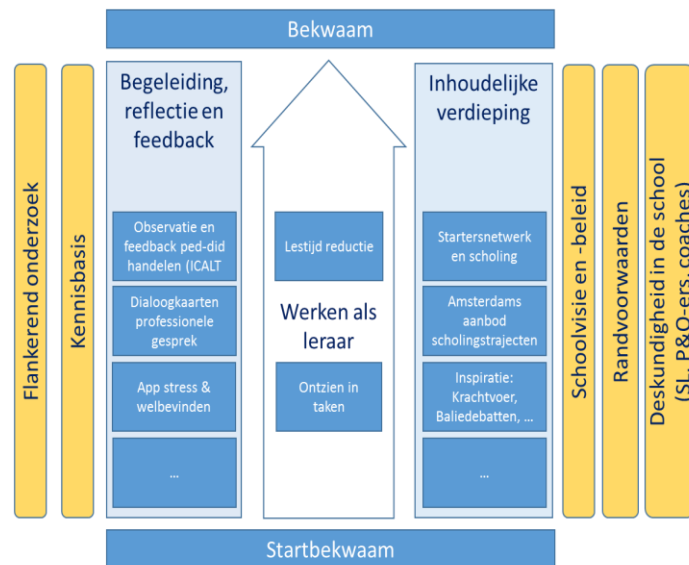
De inzichten uit de kennisbasis en uit onderzoek dienen uiteindelijk hun vertaling te krijgen de visie van een schoolbestuur op professionele ontwikkeling en ondersteuning van (startende) leraren. Die visie moet vervolgens vertaald worden naar concreet beleid rond aanstelling, ondersteuning en beoordeling.

Deskundigheid in de school

Op de schoolvisie en –beleid te kunnen implementeren in de school is deskundigheid bij schoolleiding, P&Oers en

coaches nodig. Vanuit het project Frisse Start worden **brochures met handvatten voor coaches en school(op)leiders** ontwikkeld en wordt ondersteuning geboden bij het uitwerken van inductie-arrangementen (inhoud, organisatie en facilitering, visie- en beleidsontwikkeling).

De deskundigheid van coaches en mentoren is een andere belangrijke randvoorwaarde voor goede ondersteuning van startende leraren. Vanuit de projecten wordt **een bovenschools netwerk van schoolcoaches** in Amsterdam ondersteund dat fungeert als community of practice waarin kennis, inspiratie en ervaringen gedeeld worden. Vanuit Juniorleraar worden trainingen aangeboden voor coaches en mentoren in het gebruik van de dialogokaarten. Frisse Start biedt in de regio trainingen aan voor het werken met het ICALT-instrument (observeren en begeleiden) en allerlei begeleidingsvormen als intervisie, video-interactie en lesson study.

⁵ Voor meer informatie en aanmeldingen kunt u contact opnemen met M.H.Blom@vu.nl.

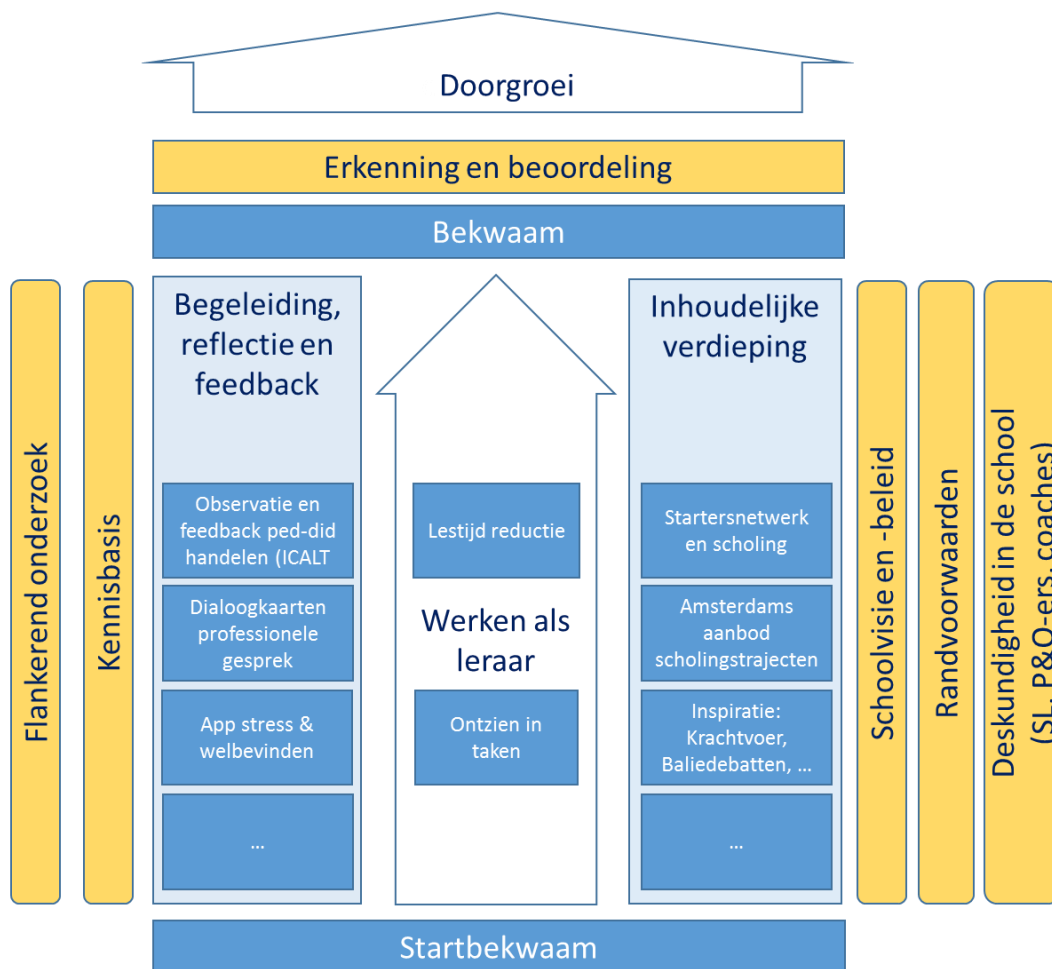
Randvoorwaarden

Dat beleid moet leiden tot een context waarin de randvoorwaarden aanwezig zijn voor een lerende cultuur binnen scholen.

Erkenning en beoordeling

De focus op ontwikkeling van startbekwaam naar bekwaam leraarschap vraagt ook om de erkenning van de ontwikkeling die leraren doorgemaakt hebben. Om die ontwikkeling zichtbaar te kunnen maken wordt vanuit het project Juniorleraar gewerkt aan **een ontwikkelassessment**. Scholen en starters kunnen elk daarbij hun eigen accenten leggen. Het ontwikkelassessment is niet bedoeld om startende leraren af te rekenen, maar om ontwikkeling te erkennen, te documenteren en om nieuwe ontwikkellijnen uit te kunnen zetten. Het assessment kan op verschillende manieren ingezet worden binnen het personeels- en professionaliseringsbeleid van de school.

Dit assessment kan weer een startpunt zijn voor **verdere ontwikkeling en doorgroei**. Dit kan verschillende vormen krijgen: deelname aan professionele leergemeenschappen, aan onderzoeksprojecten, vakdidactische nascholing, post-initiële professionele of academische masters, etc.

De projecten

Het project **Frisse Start** is de naam voor het project Begeleiding Startende Leraren (BSL) in de regio Noord-Holland en Zuidelijk Flevoland. Het project wordt gesubsidieerd vanuit OCW (en in negen regio's uitgevoerd). In onze regio zijn de vier lerarenopleidingen voor VO betrokken (de VU is penvoerder) en zoveel mogelijk VO-scholen. Voor meer informatie, het opvragen van brochures en nieuwsbrieven, het aanmelden van starters en het aanvragen van trainingen kan contact opgenomen worden met Marijke Blom; M.H.Blom@vu.nl. Kijk ook op www.begeleidingstartendeleraren.nl.

Het project **Terug met dat Tekort** is een project van het OSVO en wordt gesubsidieerd vanuit de middelen voor de Risicoregio's. Het project loopt tot zomer 2016.

Meer informatie is te vinden op www.vooreenamsterdamseklas.nl.
Contact: Michael Rubinstein: mrubinstein@chello.nl.

Terug met dat tekort!

Het project **Juniorleraar is een project van de HVA** in samenwerking met Amsterdamse lerarenopleidingen en scholen. Het project wordt gesubsidieerd vanuit OCW in het kader van de Lerarenagenda. Het project loopt tot eind 2016.

Meer informatie is te vinden op www.hva.nl/juniorleraar.
Contact: Jacqueline Kenkel: J.Kenkel@hva.nl.

Deze projecten hebben tot doel om scholen te ondersteunen in het vorm geven aan goede begeleidingsprogramma's voor startende leraren die bijv. ontwikkeld worden in het kader van de subsidie Versterken Samenwerking Lerarenopleiding en School.